

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

Nemzetközi fair play kérdőívek magyarországi validációja és kenyai kulturális adaptációja

Habilitációs előadás

Dr. Hideg Gabriella

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar
Egészségtudományi Doktori Iskola

A Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Kiss István az MTA doktora
egyetemi tanár

Pécs, 2023.12.01.

Kutatási előzmény

- ▶ Doktori (PhD) tanulmányok- fair play jelentéstartalmának vizsgálat- hat ország bevonásával, az oktatási rendszerek három szintjén.
- ▶ Eredmények:
 - ▶ A vizsgált ország fiataljai:
 - ▶ a fair play fogalmához pozitív jelentéstartalmat kapcsolnak (igazságosság, becsületesség, a másik fél tiszteletben tartása)
 - ▶ példaképüket pozitív tulajdonságok alapján választják
 - ▶ a felvázolt versenyszituációkban sportszerűen cselekednének
- ▶ Központban a fair play témaköre- kutatási terület Magyarország és Kenya

Kutatói probléma

- ▶ Technológia rohamos fejlődése, az erőszakos virtuális játékok elterjedése, online zaklatás, diáktársak bántalmazása.
- ▶ **Unesco** (2022) kutatás- 66% arról számolt be, hogy tanulmányai során rendszeresen éri vagy érte fizikai, lelki vagy verbális erőszak.
- ▶ Önközpontú viselkedés és az iskolai környezetnek kiemelt szerepe van a helyes viselkedésminta kialakításában. (Sezen- Balcikanli, 2022)
- ▶ Fair play, mint nevelési értéktöbblet megjelenése a közoktatásban és felsőoktatásban
- ▶ Hol tartunk most a folyamatban?

Kutatás célja és kutatói kérdések

- ▶ **Cél:** Nemzetközi fair play kérdőívek/skálák magyarországi validációja és kenyai kulturális adaptációja egyetemista fiatalok körében.
- ▶ **A kutatás névumai- hiánypótlás**
 - ▶ A fair play témaköréről tudományos megközelítésben kevesen és keveset foglalkozunk Magyarországon
 - ▶ A fair play témaköréhez kapcsolódó validált mérőeszközök hiánya hazánkban és Kenyában.
- ▶ **Kutatói kérdések:**
 - ▶ Milyen szignifikáns különbségek tárhatóak fel nemek között az egyes alskálákon a két országot vizsgálva a kettő mérőeszközön?
 - ▶ Hogyan viszonyulnak a fiatalok a fair playhez, csaláshoz, gamesmanshiphez, szociális konvenciókhoz, ellenfél és szabályok tiszteletben tartásához?
 - ▶ Milyen kapcsolat van az életkor és az MSOS-25 kérdőív egyes alskálái, valamint a Fair play Attitűd skála faktorai között?

Validált és adaptált mérőeszközök megbízhatósága

	Magyarország- Elemsszám	Magyarország- Cronbach's Alpha teljes minta	Kenya Elemsszám	Kenya- Cronbach's Alpha teljes minta
Multidimenzionális Sportszerűség Orientációs Skála- MSOS-25	750	0,860	1344	0,715
Fair Play Attitűd Skála- EAF	812	0,772	1278	0,777
Fair play a testnevelésben kérdőív- FPPEQ	991	0,767	1278	0,761
Csalásra való hajlam a sportban- CDED	1208	0,850	1278	0,765
Az erkölcsi döntéshozatal iránti attitűdök az ifjúsági sportban 2- AMDYSQ-2	738	0,816	1278	0,840
Interperszonális Reaktivitási Index- IRI	750	0,824	1208	0,841

Forrás: saját szerkesztés

Multidimenzionális sportszerűség orientációs skála-MSOS-25

Vallerand és mtsai (1997) fejlesztették ki. 25 kérdésből álló skála az egyes elemek 5 alskálába sorolhatóak be. 5 fokozatú Likert skálával mér (1= egyáltalán nem ért egyet, 5= teljes mértékben egyetért).

1. Szociális konvenciók tiszteletben tartása

Pl.: *Ha veszítek, gratulálok az ellenfélnek, bárki is legyen az.*

2. A szabályok és képviselők tiszteletben tartása

Pl.: *Tiszteletben tartom a szabályokat. vagy Engedelmeskedem a játékvezetőnek*

3. A sportban való részvétel iránti teljes elkötelezettség tiszteletben tartása

Pl.: *Akkor sem adom fel, ha sokat hibáztam.*

4. Az ellenfélel szembeni törődés és tiszteletben tartása

Pl.: *Segítek az ellenfélnek felállni egy esés után.*

5. A sport gyakorlásához való negatív hozzáállás

Pl.: *Amikor az edzőm rámutat a hibáimra egy verseny után, nem vagyok hajlandó elismerni, hogy elkövettem azokat.*

Fair play attitűd skála- EAF

- ▶ **Boixadós (1995)** fejlesztette ki a skálát, 22 itemet tartalmaz 3 faktorra osztva. 5 fokozatú Likert skálát alkalmazva (1= egyáltalán nem ért egyet, 5= teljes mértékben egyetért)
- ▶ **Faktorelemzés** (főkomponens analízist Varimax rotációval) végzett
- ▶ **Szabálytalan játék és csalás**
Pl.: A fontos meccseken minden megengedett azért, hogy megnyerjük a meccset
- ▶ **A győzelem fontossága**
Pl.: Az első helyezés a legfontosabb szempont a bajnokságban.
- ▶ **Élmény**
Pl.: Bármely kategóriában a sport élvezete legyen az elérendő cél.

A validálás és adaptálás folyamata

Kenya kulturális adaptáció- vizsgálati periódus: 2021-2023

- ▶ A kutatás engedélyeztetése
- ▶ Szakmai bizottság szakmai és nyelvi szempontból átvizsgálta a mérőeszközöket
- ▶ Próba lekérdezés-véleményeztetés
- ▶ Szakmai bizottság felülvizsgálat és végleges változat kialakítása
- ▶ A kérdőív lekérdezése

Magyarország validáció- vizsgálati periódus 2021-2023

- ▶ A kutatás engedélyeztetése
- ▶ Kétszeres vakfordítás
- ▶ Anyanyelvi fordító visszafordítja magyarról angolra a kérdőívet
- ▶ Szakmai bizottság a fordítókkal kialakít egy lekérdezhető verziót
- ▶ Próba lekérdezés- véleményeztetés
- ▶ Végleges változat kialakítása

Minta jellemzés

		Életkor ($\bar{x}$)/ év	Férfi % (fő)	Nő % (fő)	Összesen
MSOS-25	Magyarország	20,9	81,1% (608)	18,9% (142)	750
	Kenya	23,6	54,9% (737)	45,1% (607)	1344
Fair Play Attitűd Skála	Magyarország	20,9	18% (146)	82% (666)	812
	Kenya	23,6	52,2% (701)	47,8% (577)	1278

Tanult szak- tudományterületi bontásban (n)

	Fair Play Attitűd Skála			MSOS-25		
	Magyarország	Kenya	Összesen	Magyarország	Kenya	Összesen
Egészségtudomány	665	43	708	591	43	634
Neveléstudomány/ Pedagógia	0	342	342	0	342	342
Sporttudomány	147	90	237	159	90	249
Gazdaságtudomány	0	624	624	0	690	690
Jogtudomány	0	57	57	0	57	57
Bölcsészettudomány	0	10	10	0	10	10
Műszaki- és Informatikai tudomány	0	83	83	0	83	83
Orvostudomány	0	29	29	0	29	29
Összesen	812	1278	2090	750	1344	2094

A kutatás módszertana

► **Szoftver:** Microsoft Excel, IBM SPSS 26.0

► **Statisztikai próbák és tesztek:**

► Főkomponens analízis-Varimax Rotatio,

► Barlett teszt,

► Normalitás próba (Kolmogorov-Smirnov és Shapiro-Wilk)

► Mann-Whitney U próba,

► Rangkorreláció (Sperman Rho)

► **Változók:**

► Független: ország, nem, életkor, tanult szak- tudományági besorolásban

► Függő változó: MSOS-25 öt alskála és EAF három főkomponens

Fogalmak

► Fair play

A fair play fogalma egyszerre jelenti a szabályok mentén való cselekedetet, a másik fél és saját magunk, valamint a társadalmakban uralkodó eszme- és normarendszer szabályainak tiszteletben tartását. Nem csak egy fogalom, amely szoros kapcsolatban, összefüggésben van az erkölccsel, empátiával, sportszerűséggel, mások tiszteletben tartásával, hanem egy filozófiaként is felfogható. (Hideg, 2021)

► Sportszerűség

Magába foglalja az írott és íratlan szabályok tiszteletben tartását. A sportszerűség elősegíti a felek közötti pozitív kapcsolatokat, az egészséges versenyzést és fokozza a játékélményt. (Hideg, 2023)

► Gamesmanship- Etikátlan magatartás

A szabályok stratégiai manipulálását jelenti, hogy előnyt szerezzenek az ellenfelekkel szemben. Bár nem feltétlenül szegik meg a szabályokat, olyan taktikákat alkalmaznak, amelyek feszegetik a tisztesség határait. A klasszikus értelemben nem csalnak, de valamilyen erkölcsi szabályt mégis átlépnek. (Hideg, Sezen-Balcikanli, Gamze-Ceren, 2022)

Skálákhoz tartozó korábbi kutatási eredmények

MSOS-25

- ▶ **Burgueño és Medina-Casaubón (2020)**- Intervenciós programban alkalmazták 148 középiskolás diákok vizsgálata 4 alskála esetében érték el javulást.
- ▶ **Karatas és Savas (2019)**- 6 török egyetem 949 hallgatója- MSOS-20- nem, korcsoport, sportolási szokás változók.
Társadalmi konvenciók tiszteletben tartása kivételével a nők magasabb pontszámot értek el. Az idősebb korosztály alacsonyabb pontszámot ért el.
- ▶ **Özsari és Altin (2021)**- 95 utánpótlás sportoló- MSOS-20
Minden alskálán a nők és a fiatalabb sportolók magasabb pontszámot értek el, kivéve az ellenfélrel való törődés alskála.

Fair Play Attitűd skála

- ▶ **Ponseti és mtsai (2019)**- 1333 fő 10-15 éves korosztály
A játék élvezete és a csalás a férfiak körében elfogadotabb volt.
Jellemző, hogy a gamesmanshipet elfogadják, de a csalást nem.
- ▶ **Palou és mtsai (2019)**- intervenciós program- 1097 fiatal 10-16 éves korosztály.
A játék élvezete főkomponensen nem történt változás.
A nők a program végére a durva játék főkomponensem magasabb értéket értek el, mint a program elején.

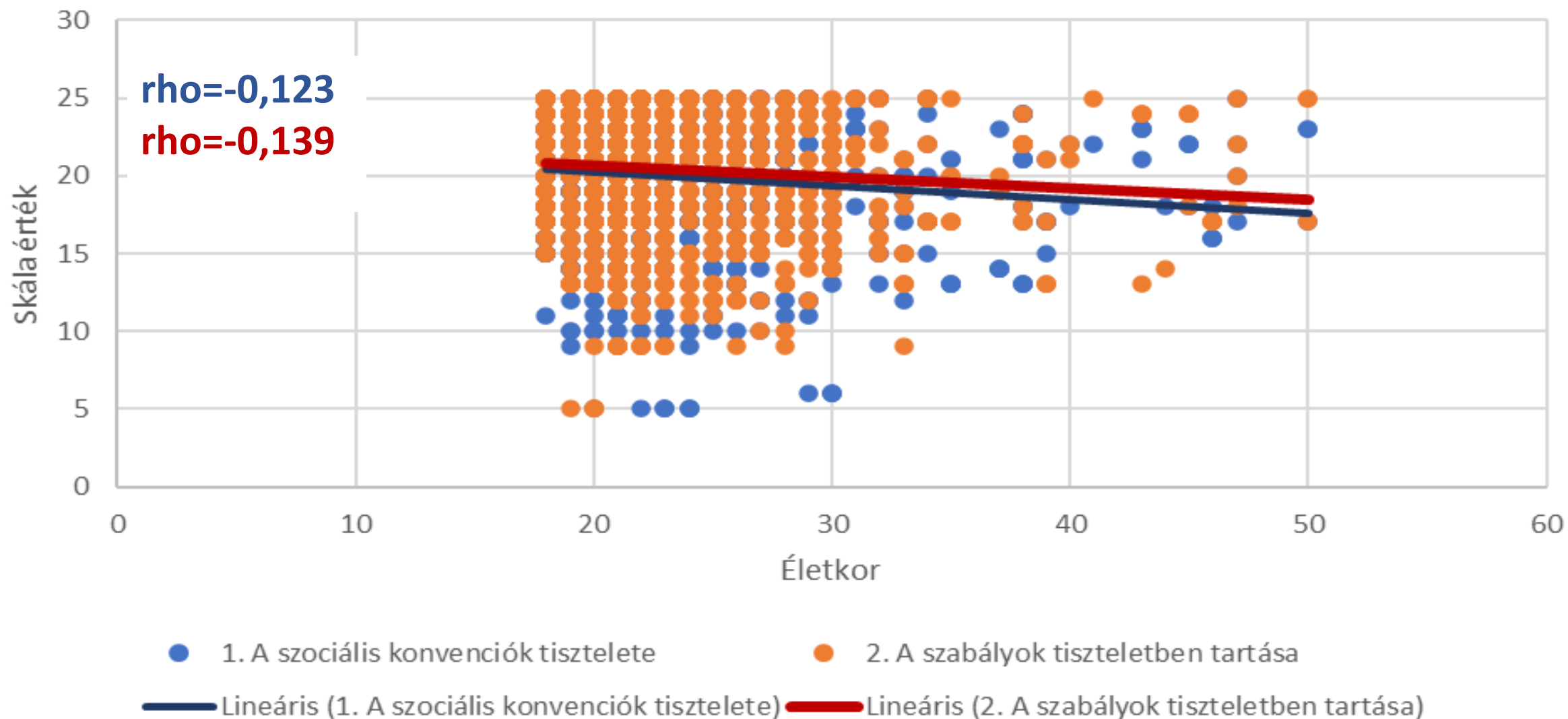
EREDMÉNYEK

MULTIDIMENZIONÁLIS SPORTSZERŰSÉG
ORIENTÁCIÓS SKÁLA-MSOS-25

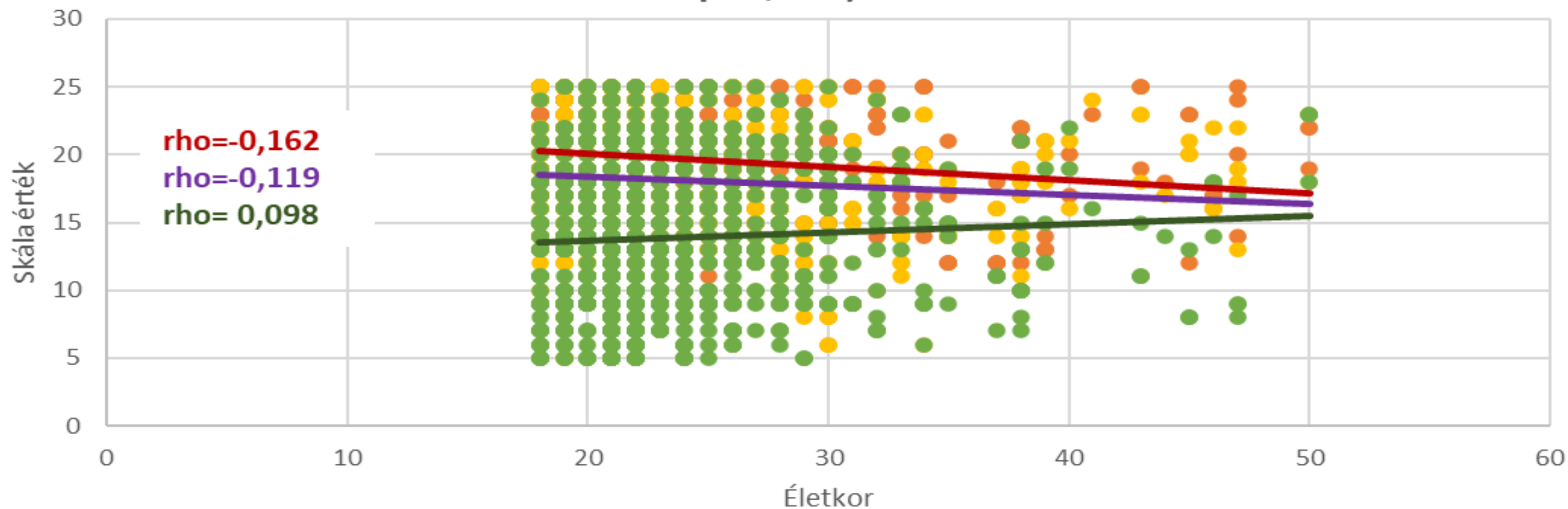
MSOS-25 alskálák vizsgálata nemek vonatkozásában Kenyában és Magyarországon

Alskálák	Nem	Kenya		Magyarország	
		Átlag ($\bar{x}$)	p	Átlag ($\bar{x}$)	p
1. Szociális konvenciók tiszteletben tartása	Férfi	20,15	0,010	20,75	0,856
	Nő	19,69		20,52	
2. A szabályok és képviselők tiszteletben tartása	Férfi	20,64	0,007	20,77	0,176
	Nő	20,09		20,99	
3. A sportban való részvétel iránti teljes elkötelezettség tiszteletben tartása	Férfi	19,84	0,051	21,23	0,429
	Nő	19,57		21,4	
4. Az ellenféllel szembeni törődés és tiszteletben tartása	Férfi	18,36	0,035	16,99	0,376
	Nő	17,93		17,23	
5. A sport gyakorlásához való negatív hozzáállás	Férfi	13,88	0,769	12,42	0,426
	Nő	13,88		12,05	

Az 1. és 2. alskálák életkor változón kenyai mintában (n=1344;
 $p < 0,001$)

A 3., 4. és 5. alskálák életkor változón kenyai mintában (n=1344;
 $p < 0,001$)

- 3. A sportban való részvétel iránti teljes elkötelezettség tiszteletben tartása
- 4. Az ellenféllel szembeni törődés és tiszteletben tartás
- 5. A sport gyakorlásához való negatív hozzáállás
- Lineáris (3. A sportban való részvétel iránti teljes elkötelezettség tiszteletben tartása)
- Lineáris (4. Az ellenféllel szembeni törődés és tiszteletben tartás)
- Lineáris (5. A sport gyakorlásához való negatív hozzáállás)

MSOS-25 alskálák vizsgálata a tudományterület vonatkozásában Kenyában és Magyarországon

Alskálák	Ország	Egészségtudomány		Sporttudomány	
		Átlag ($\bar{x}$)	p	Átlag ($\bar{x}$)	p
1. Szociális konvenciók tiszteletben tartása	Magyarország	20,64	0,480	20,3	0,398
	Kenya	19,95		19,87	
2. A szabályok és képviselők tiszteletben tartása	Magyarország	21,05	0,569	20,56	0,419
	Kenya	20,93		19,84	
3. A sportban való részvétel iránti teljes elkötelezettség tiszteletben tartása	Magyarország	21,32	0,047	21,54	<,001
	Kenya	20,23		19,66	
4. Az ellenféllel szembeni törődés és tiszteletben tartása	Magyarország	17,32	0,233	16,67	0,013
	Kenya	18,28		17,98	
5. A sport gyakorlásához való negatív hozzáállás	Magyarország	12,2	0,377	11,82	<,001
	Kenya	12,37		14,92	

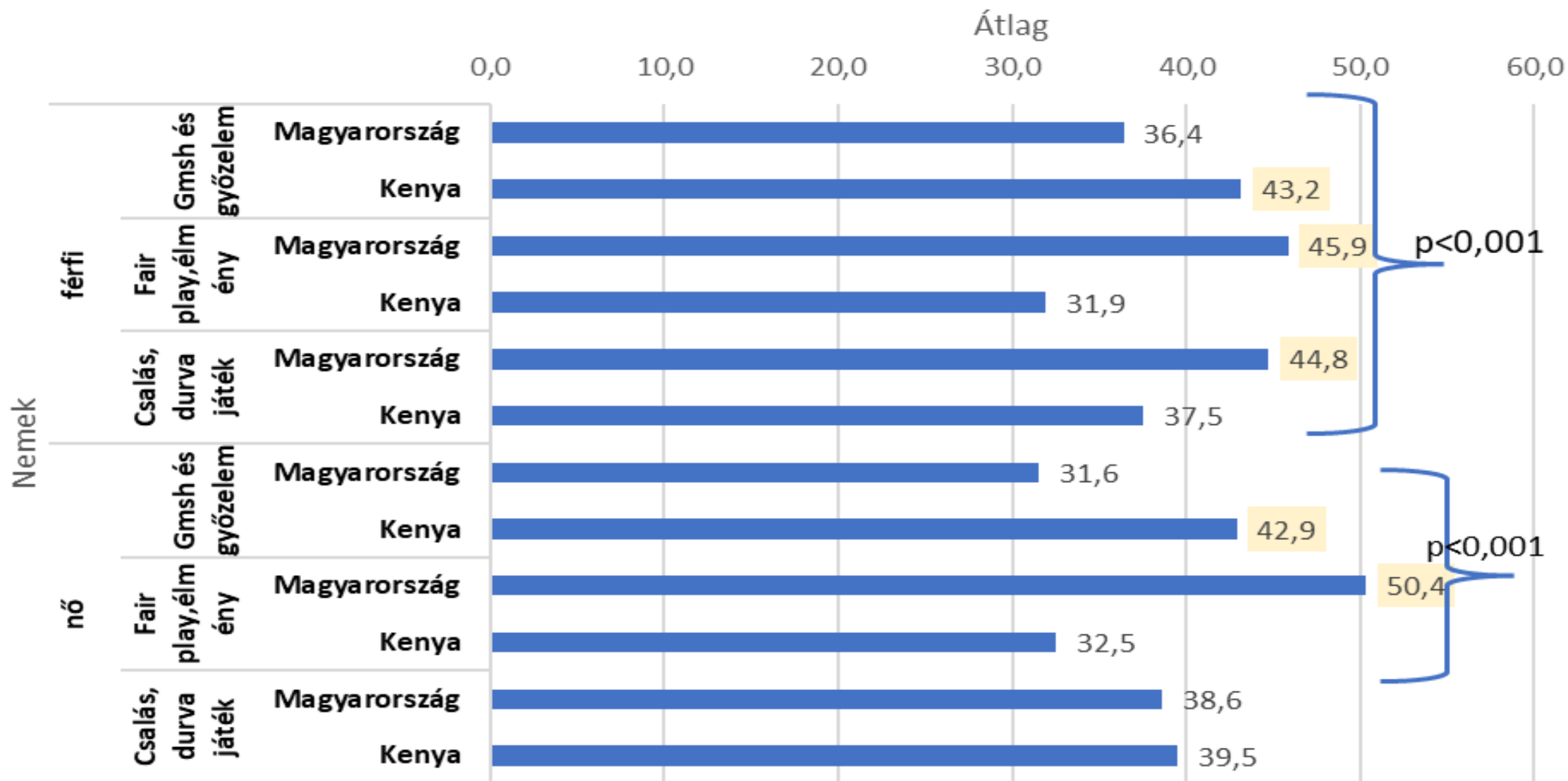
EREDMÉNYEK

FAIR PLAY ATTITŰD SKÁLA

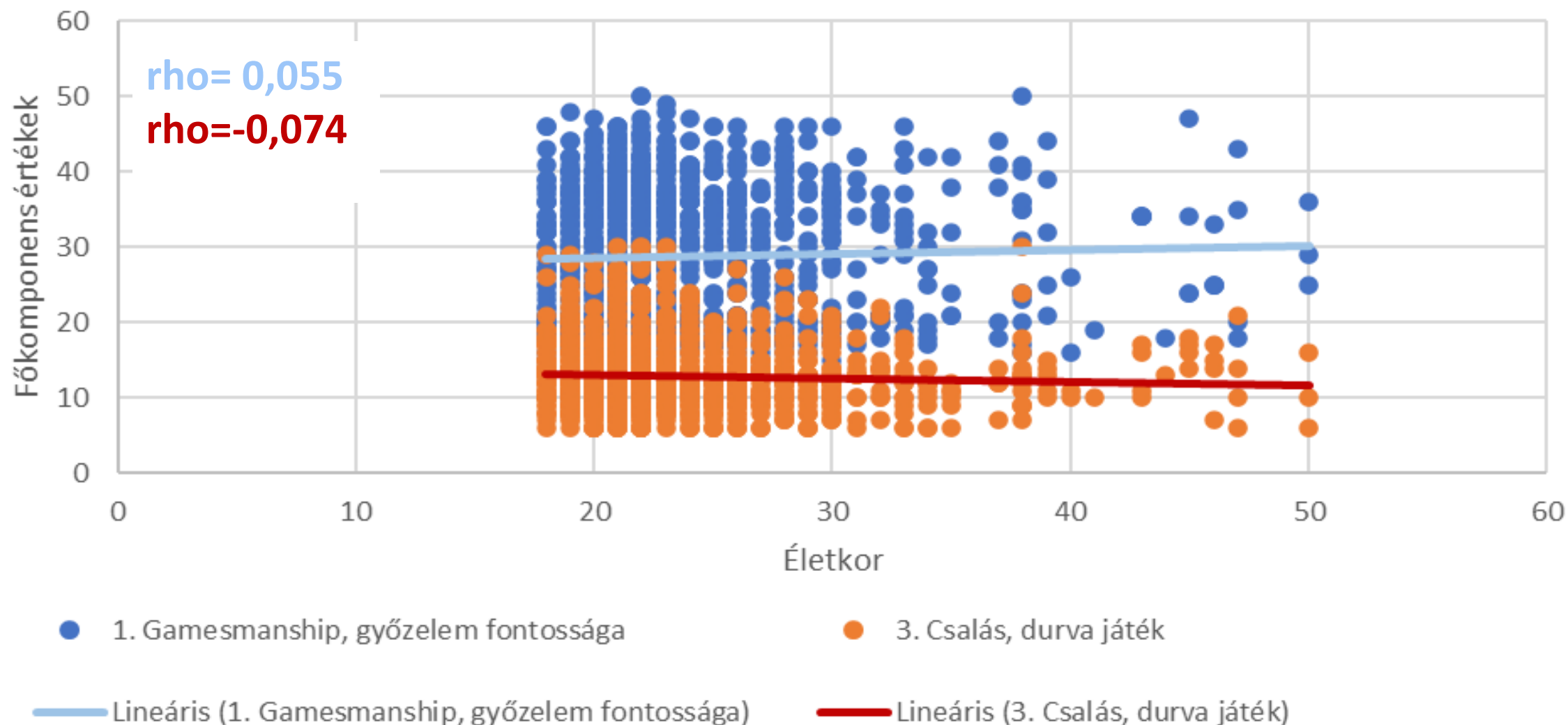
Fair play Attitűd Skála

- ▶ Háromfaktoros főkomponens analízis Varimax rotáció (KMO érték 0,896).
- ▶ A három keletkezett főkomponens az eredeti változótér varianciájának 47,04%-át fedi le.
- ▶ Új főkomponenseket képeztünk:
 - ▶ Gamesmanship és győzelem fontossága
 - ▶ Fair Play és játékelmény
 - ▶ Csalás és durva játék

A Fair Play Attitűd Skála főkomponenseinek vizsgálata a nemek vonatkozásában Kenyában és Magyarországon

1. és 3. főkomponens életkor változón kenyai mintán (n=1278; p=0,049; p=0,008)

A Fair Play Attitűd Skála főkomponenseinek vizsgálata a tudományterület vonatkozásában Kenyában és Magyarországon

Főkomponensek	Ország	Egészségtudomány		Sporttudomány	
		Átlag ($\bar{x}$)	p	Átlag ($\bar{x}$)	p
1. Gamesmanship és győzelem fontossága	Magyarország	32,067	0,009	34,0904	0,007
	Kenya	38,6832		39,827	
2. Fair Play és játékelmény	Magyarország	50,0988	<,001	47,1278	<,001
	Kenya	29,0936		30,5088	
3. Durva játék és csalás	Magyarország	39,2606	0,053	41,8349	0,884
	Kenya	44,6859		43,3194	

Megjegyzés: Kenya esetében szignifikáns különbséget találtunk az 1. és 3. főkomponensen. Érdemi különbség van a neveléstudomány és bölcsészettudomány területén tanulók esetében (Gamesmanship és győzelem fontossága, valamint az orvostudomány és az egészségtudomány területén a 3. Csalás, durva játék főkomponensen).

Milyen szignifikáns különbségek tárhatóak fel nemek között az egyes alskálákon a két országot vizsgálva a kettő mérőeszközön?

- ▶ **A négy kenyai egyetem férfi hallgatóira jellemzőbb:**
 - ▶ A szociális konvenciók betartása
 - ▶ A szabályok és képviselőik valamint az ellenfél tiszteletben tartása
 - ▶ A gamesmanship elfogadása/alkalmazása a győzelem érdekében
- ▶ **A négy kenyai egyetem női hallgatóira is jellemző a gamesmanship elfogadása/alkalmazása**
- ▶ **A Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar hallgatóira (nők és férfiak) jellemző:**
 - ▶ A fair play és játékelmény prioritása
 - ▶ De a férfiak a csalás és a durva játékot is elfogadják.

Milyen kapcsolat van az életkor és az MSOS-25 kérdőív egyes alskálái, valamint a Fair play Attitűd skála faktorai között?

- ▶ **A kenyai egyetemisták életkorának növekedésével:**
 - ▶ A fair play szellemiségéhez kapcsolódó pozitív attitűd háttérbe szorul
 - ▶ A negatív viselkedésminták, etikátlan eszközök alkalmazásának elfogadása növekszik
 - ▶ A csalás és a durva játékot elutasítják.

Hogyan viszonyulnak a fiatalok a fair playhez, csaláshoz, gamesmanshiphez, szociális konvenciókhoz, ellenfél és szabályok tiszteletben tartásához és ezt a tanult szak befolyásolja-e?

▶ Magyarország és Kenya között érdemi különbségeket mutattunk ki.

▶ A sporttudomány területén tanuló kenyai hallgatókra jellemző

- ▶ az ellenfél tiszteletben tartása
- ▶ A gamesmanship és a negatív viselkedésminták elfogadása

▶ A pécsi egyetemistákra jellemző:

- ▶ A fair play magatartás és a játékelmény
- ▶ A sport iránti teljes elköteleződés tiszteletben tartása.

Összefoglalás

- ▶ Célkitűzések teljesültek- tisztább kép- új tudományos eredmények
- ▶ Hat olyan kérdőív került validálásra, amelyek megbízhatóak és alkalmazhatóak a fiatalok fair play attitűdjének vizsgálatára.
- ▶ A kutatás folytatása- újabb célok.

Irodalomjegyzék

- ▶ Burgueño, R., & Medina-Casaubón, J. (2020). Sport Education and Sportsmanship Orientations: An Intervention in High School Students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(3), 837. <https://doi.org/10.3390/ijerph17030837>
- ▶ Boixadós, M. (1998). *Avaluació del clima motivacional i de les actituds de fairplay en futbolistes alevins i infantils i efectes de l'assessorament psicològic a llurs entrenadors*. Bellaterra, España: Universitat Autònoma de Barcelona.
- ▶ Hideg, G. (2021). *Competency and value education: Reflection on Fair Play*, Schenk Verlag, Passau. ISBN 978-3-949045-10-3
- ▶ Hideg G, Sezen-Balcikanli, G., Gamze Ceren, A. (2022). A fair play jelentéstartalmának és oktatásmódszertani lehetőségeinek vizsgálata török, kenyai és magyar testnevelő tanárok körében ISKOLAKULTÚRA: PEDAGÓGUSOK SZAKMAI-TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA 32 : 10 pp. 89-103. , 15 p. (2022)
- ▶ Sezen-Balcikanli, G., & Yildiran, I. (2012). Sportpersonship orientation and empathy: a study of professional football players. *Journal of Physical Education and Sport*, 12(1), 18.
- ▶ Karatas, Ö., & Savas, B. Ç. (2019). Analysis of Sportpersonship Orientations of Students Studying in Faculty of Sports Sciences/School of Physical Education and Sports. *Asian Journal of Education and Training*, 5(1), 151-158. <https://doi.org/10.20448/journal.522.2019.51.151.158>.
- ▶ Özsari, A. & Altin, M. (2021). The Relationship Between Sportsmanship and Happiness. *Pakistan Journal of Medical and Health Sciences*, 15, 1554-1559.
- ▶ Palou, P., Bermejo, J.M., Borràs, P.A. & Ponseti, F.J. (2019). Effects of an educational intervention regarding fair play on sports team coaches. *Journal of Human Sport and Exercise*, in press. doi:<https://doi.org/10.14198/jhse.2020.152.16>
- ▶ Ponseti Verdaguer, F. & Garcia-Mas, Alexandre. (2017). Does cheating and gamesmanship to be reconsidered regarding fair-play in grassroots sports?. *Revista de Psicologia del Deporte*. 26. 28-32.
- ▶ Vallerand, R. J., Brière, N. M., Blanchard, C., & Provencher, P. (1997). Development and validation of the Multidimensional Sportpersonship Orientation Scale (MSOS). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19, 197-206.

Köszönöm
szépen a
figyelmet!!!